
СПИСАНИЕ

НА

БЪЛГАРСКАТА

АКАДЕМИЯ

НА НАУКИТЕ

ГОДИНА
CXVII
YEAR

КНИЖКА
6/2004
VOLUME

**JOURNAL
OF THE BULGARIAN
ACADEMY OF SCIENCES**

Елисавета Миладинова, Цветана Величкова, Стоян Пинтев НОВООТКРИТО ОРИГИНАЛНО ПИСМО НА ПРОФ. МАРИН ДРИНОВ

Писмото бе намърено през 2002 г. със съдействието на колегите от библиотеката и архива на Румънската академия, която разреши неговото публикуване в София. На пръв поглед то не предизвиква особен интерес у читателите, защото изглежда като част от обичайна научна кореспонденция между румънския проф. Богдан Хъждеу и проф. Марин Дринов — възпитаници на Харковския университет и изследователи с общи научни интереси.

Същественото в писмото се крие другаде — в споменаването на Българското книжовно дружество и неговия печатен орган „Периодическо списание“.

Българското книжовно дружество е създадено на 12 октомври 1869 г. в Браила, Румъния. Негов фактически основател е Васил Д. Стоянов, а пръв председател — проф. Марин Дринов. Както се вижда от датировката на писмото (16 октомври 1876 г.), то е писано само 7 години след неговото създаване. За този съвсем кратък период БКД успява да се превърне в научна организация, която заема своето място в развитието на науката на Балканите и в Югоизточна Европа. В писмото си проф. Дринов се позовава съвсем естествено на „Периодическо списание“ като на издание трайно настанило се, получило заслужена известност сред някои кръгове на европейската научна общност.

Впечатление прави и друг факт — писмото е от 1876 година — съдбоносна в новата история на България. Това е времето на изгорени села и разграбени градове, както и на многобройни жертви сред българското население, вдигнало се да дири свобода и човешки правдини. В края на същата година Великите сили започват пазарлъци за бъдещето на България, а няколко месеца по-късно избухва Руско-турската война. Но Дринов продължава да развива своите научни контакти и не прекъсва работата по издаването на „Периодическо списание“, защото то е търсено и изпращано на такива солидни научни институции като Югославянската академия на науките в Загреб, Сръбското и Чешкото научни дружества, Кралската академия в Берлин, Библиотеката

Проф. Марин Дринов

на Британския музей, Училището за източни езици в Париж, Славянския благотворителен комитет в Москва, Киевската духовна семинария и др.

Усилията на дейците на БКД с основание се вплитат в борбата на българския народ за национална просвета и култура. Нещо повече — все още е малко известен фактът, че такива колоси на националната ни революция като Л. Караве-

Проф. Богдан Хъждеу

LAKI
 Manuscript fragment with handwritten text in a cursive script, likely Romanian or Latin.

Handwritten notes at the top of the page, including the name "Hasdeu" and other illegible scribbles.

HASDEU

ISTORIA CRITICA A ROMANILORU

Fragment of a handwritten letter, containing several lines of text in a cursive script.

1876

E. P. HASDEU

ISTORIA CRITICA
 A ROMANILORU

PAMENTULU TERREI-ROMANESCI

VOLUMULU I

INTRODUCERE TERITRICALA — NOMENCLATURA — ADJUTIVA MATRICE.

BUCURESCI
 IMPRIMERIA STATULUI
 No. 2 Strada Ceah. 22. No. 2
 1876

Писмо на проф. Марин Дринов до проф. Богдан Хъждеу. Ориг., рус. ез.

Заглавна страница на книгата на Богдан Хъждеу, подарена с автограф: „Господину профессору Дринову воспоминание от автора Хъждеу“.

лов, Хр. Ботев и В. Левски имат отношение към неговото създаване. Делото започнато преди 135 години в малкия крайдунавски град дава своите богати плодове в освободена България.

През 1911 г. Книжовното дружество прераства в Българска академия на науките — десетилетия наред стожер на българската наука и култура.

**ПИСМО НА ПРОФ. МАРИН С. ДРИНОВ
 ДО РУМЪНСКИЯ
 ПРОФ. БОГДАН П. ХЪЖДЕУ**

Харков, 16 октомври 1876 г.*

Милостивый Государь,
 Любезнейшее письмо Ваше от 11-го сентября я получил еще около трех недель тому назад, но

книги отправленные Вами вместе с ним, явились только вчера.

Приношу Вам глубокую благодарность как за память, так и за новѣй в высшей степени ценный для меня подарок — я теперь намерен заняться серьезнее румынским языком и надеюсь вскоре приступить к изучению Ваших трудов.

Болгарскому книжовному дружеству в Браиле написал уже выслать Вам последние книжки Периодического списания. Надеюсь, что оно уже и доставило их Вам. Написал и маститому секретарю Московского общества Осипу Максимовичу Бодянскому.

Через два месяца надеюсь свидеться с ним и поговорю опять.

Посылаю Вам новое сочинение профессора Потемни — „К истории звуков русского языка“.

которос не сомневаюсь, Вас очеь будет интересовать.

Ваш отзвй о моих трудах для меня особенно лестен. С нетерпением жду „Колумны“, где будут помещены Ваши заметки, за которые заранее благодарю Вас.

Глуько Вас уважающий
М. Др[инов]

Харьков 1876,
октябръ 16

* Ръкописът на писмото се съхранява в Библиотеката на Румънската академия, Секция за ръкописи, фонд „Богдан Хъждеу“, № 23 [LXXI]. Публикува се за първи път.

Милостиви господине¹,

Вашето любезно писмо от 11-ти септември² аз получих още преди около три седмици, но книгите³, изпратени от Вас заедно с него се появиа чак вчера.

Изказвам Ви своята дълбока благодарност, както за това че ме помните, така и за новия във висша степен ценен за мен подарък. Аз сега имам намерения по-сериозно да се занимавам с румънски език и надявам се скоро да пристъпя към изучаване на Вашите трудове.

Вече написах на Българското книжовно дружество в Браила да Ви изпрати последните книжки от Периодическото списание⁴. Надявам се, че то вече Ви ги е доставило. Написах⁵ и на мастигия секретар на Московското общество⁶ Осип Максимович Бодянский⁷. След два месеца се надявам да се видя с него и отново да поговорим⁸. Изпращам Ви новото съчинение на професор Потенбня⁹ „Към историята на звуковете в руския език“¹⁰, което не се съмнявам много ще Ви заинтересова. Много съм поласкан от Вашия отзив за моите трудове. С нетърпение очаквам „Колони“¹¹, където ще бъдат поместени Вашите бележки, за което предварително Ви благодаря.

Дълбоко уважаващ Ви
М. Др[инов]

БЕЛЕЖКИ

¹ Богдан Петричейку Хъждеу (16.02.1836, Кристинеш, Бесарабия (дн. Украйна) — 25.08.1907, Къмпина) — румънски историк, фолклорист и публицист. Учи в Каменец — Подолск и в Кишиневската областна гимназия, която напуска през зимата на 1853 г. От май 1854 г. участва като доброволец в Кримската война. През 1855—1857 г. слуша лекции в Харьковския университет по история и литература на руския език заедно с А. А. Потенбня и ръководи научно-литературен кръжок. Установява се окончателно в Румъния през 1857 г., първоначално в Яша след това в Букурещ (1863). Професор и преподавател по сравнително езиковедие в Университета и директор на Държавния архив в Букурещ (1876—1900). Развива богата публицистична дейност и оставя огромно творческо наследство в областта на историята, филологията и литературата. Издава хумористичните вестници „Чертенюк“ (1863—1864) и „Сатир“ (1866), директор е на вестник „Траян“ (1869—1870), „Колоната на Траян“ (1870—1877, 1882—1883), „Списание за литература и наука“ и др. Известно е, че Б. Хъждеу е сътрудник и отговаря за румънската част на издавания от Г. С. Раковски в „Бъдуцност“. През 1865 г. за-

почва да издава коредицата „Историческите архиви на Румъния“, в която публикува стари исторически документи, „Критическа история на румънците“ (1875) и др.

Член е на Императорската академия на науките в Санкт Петербург, на Дружеството за лингвисти в Париж, Американското неолингвистично дружество в Балтимор. На 13 септември 1877 г. е избран за член на Румънската академия и за неин заместник-председател (1885—1892). През 1884 г. става почетен член на Българското книжовно дружество (дн. БАН) в София.

Повече данни за живота и творческото дело на този голям и много заслужил учен за българската история, филология и фолклор намираме в: Капитанов, Христо П. Богдан Петричейку Хъждеу и българите. Приятелството му с Георги С. Раковски. — Г. о. д. Бълг. библиогр. инст., 6, 1959, 67—90; Хъждеу, Б. П. Избранос. Кишинев, 1978, 5—36; Rusu, Dogina N. Membrii Academiei Române, 1866—1999. Dicționar. București, 1999, 238—239. Има различия в изписване на името му, както и в датата на раждане.

² Засега не се откри нито едно писмо от Б. Хъждеу до М. Дринов. Известно е, че след смъртта на проф. Дринов, по негово желание близките му подаряват личния му архив (над 3000 документа) и цялата му библиотека (книги и периодични издания около 3000 тома) на Народната библиотека в София (дн. НБКМ).

³ Вероятно става дума за следните книги Hăjdeu, B. P.: Istoria critică a românilor. Vol. I. București, 1875. XII, 316 p. — подарена с автограф: „Iosnodinu профессору Дринову воспоминание от автора Hăjde[u]“ (за съжаление без дата); Fragmente pentru istoria limbii române. Elemente dacice. București, 1876, 45—75.

Може да се предположи, че към „ценния подарък“ е и крупното издание на „Hăjdeu“ (автор и негов редактор) Arhiva istorică a României. T. I—III, București, 1865, 1867. VIII. 184 p., 176 p., 160 p.

Посочените тук трудове и днес се съхраняват в Националната библиотека и са включени в печатния „Каталог на библиотеката „Марин С. Дринов“ (София, 1914, № 49, 2508, 2509, 2511).

⁴ Отнася се за писмото на Дринов до Тодор Пеев, писано преди 16 октомври 1876 г. в Харьков, с което го моли не само да изпрати последната книжка от списанието на „румунския историк Хъждеу“, а и да установи контакти с него. (Вж. НА—БАН, ф. 1к, оп. 1, а.е. 408, л. 1—2). Вероятно Марин Дринов има предвид книжка 11—12 на „Периодическо списание“ (вж. там, 147—169, 187—227).

⁵ Писмото на Дринов понастоящем остава неизвестно.

⁶ Става въпрос за „Общество истории и древностей российских“, създадено през 1804 г. при Московския университет (МОИДР) за изучаване и издаване на документи за руската история. Негови първи членове са известни руски историци, археографи и архивисти. Първостепенната му задача е да публикува летописите и старите ръкописи за историята на Русия. То започва да развива своята научна дейност през 1812 г., която става особено активна през 40-те години на XIX век под ръководството на О. М. Бодянский, И. Д. Беляев, Н. А. Попов, Е. Л. Барсов и др. Натрупва значителен по обем исторически архив от ръкописи и документи (най-вече XVII—XVIII в.), който днес се съхранява в ръкописния отдел на Държавната библиотека в Москва. Московското дружество продължава своята активна дейност до 1918 г., а през 1929 г. е официално закрито.

През 1845 г. О. М. Бодянский е секретар, а също и редактор на органа на дружеството „Чтения в Обществе истории и древностей российских“. М. Дринов е избран за действителен член на МОИДР на 29 април 1876 г. (вж. НБКМ—БИЛ, ф. 111, а.е. 1, л. 52).

⁷ Осип Максимович Бодянский (31.10.1808 — 06.09.1877) е един от първите слависти в Русия. През 1834 г. завършва Московския университет. Работи под ръководството на чешкия славист П. Шафарик и по-късно превзема неговите трудове. Общува и твори в кръга на Н. В. Станкевич и Г. Г. Шевченко. Един от основателите на катедрата по история и литература на славянските наречия в Московския университет. Заедно с първите руски слависти — И. И. Срезневски, П. И. Преис и В. И.

Григорович поставя основите за изучаването на историята, езика и културата на славянските народи в Русия. Издава много стари славянски текстове и важни извори и документи за историята на Украйна и Русия. През целия си творчески живот поддържа тесни връзки със славянофилите в различни страни.

Връзките между Марин Дринов и неговия учител започват от годините на следването му в Московския университет (1861—1865). Продължават през 1872 г. по време на работата върху магистърската му дисертация „Заселение Балканского полуострова славянами“, която е отпечатана през същата година в „Чтения...“, както и при подготовката и издаването (отново в „Чтения...“) през 1875 г. на докторската дисертация на Дринов „Южные славяне и Византия“. Бодянски оказва помощ не само на своите студенти, но и на много българи, учили в различни висши учебни заведения в Русия. Между тях са Никола Михайловски, Сава Филаретов, Христо Даскалов, Константин Геров, Любен Каравелов, Константин Миладинов, Райко Жинзифов, Нешо Бончев и др.

⁸ Има податки за престоя на М. Дринов в Москва след 18.XII.1876 г. във връзка с научните му занимания. Там се среща и с Райна Попгеоргиева, Ив. Гешанов и други българи, дошли след разгрома на Априлското въстание (вж. НБКМ—БИА, ф. 111, а.е. 2, л. 188—189). За предстоящото пътуване до Петербург и Москва той споделя и с приятеля си Адолф Патера в писмото си от 29 ноември с.г. (вж. Горина, Л. Научната автобиография на Марин Дринов..., — Векове, 1988, № 6, 80—81).

⁹ Александър Афанасиевич Потебня (10.09.1835 — 29.11.1891) принадлежи към плеядата най-крупни и самобитни дейтели на руската мисъл и наука. Завършва историко-филологическия факултет на Харковския университет (1856). Става редовен професор и председател на Харковското историко-филологическо дружество, член-кореспондент на Руската академия на науката. След неговата смърт висока оценка за творчеството му данат професорите В. И.

Ламански, А. С. Будилович, М. Г. Халански, Н. Ф. Сумцов, Б. М. Ляпунов и М. Дринов. Потебня изучава българския език, прави задълбочен анализ на етнографията, фолклора и най-вече на коледните песни. Притежава необикновено богата ерудиция и оригинален мироглед. Занимава се с изкуство и поезия. Влиянието му върху кръга от учени и последователи, включително и върху проф. М. Дринов, е дълбоко и благотворно.

През 1860 г. А. А. Потебня защитава магистърската си дисертация и още на следващата година започва преподавателската си работа в Харковския университет. Именно тук е и първата му среща с Марин Дринов, който през 1872 г. е приет за стипендиант там. Утвърденият вече учен е и един от първите, които дават положителен отзив при избирането на Дринов за доцент и завеждащ катедрата по славянска филология в Историко-филологическия факултет на същия университет (1873). Години по-късно М. Дринов дава висока оценка за докторската дисертация на своя колега „Записки по русской грамматике“, както и на други негови трудове.

¹⁰ Първият том на този забележителен труд е издаден във Воронеж през 1876 г. в печатницата на В. И. Исаев (VI, 243 с.). Личният екземпляр на проф. Дринов е изпъстрен с множество бележки и се съхранява в Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“.

А. А. Потебня продължава своята работа и през 1880—1883 г. отпечатва и следващите три тома под заглавие „Этимологические и другие заметки“.

¹¹ Отнася се за „Columna lui Traian“ („Колоната на Траян“) — румънско месечно списание за история, лингвистика и народопсихология (до 1872 г. е издавано като вестник). Под това име излиза за първи път на 2.III.1870 г. Списанието е известно още с краткото име „Колони“ на Хъждеу. В него той печата статии, рецензии и други материали, свързани с изтъкнати наши възрожденци. Засега в цитираното издание не се намериха бележки върху живота и делото на М. Дринов.